

L'ENTREVISTA

QUIM MONZÓ

‘¿HI HA TANTA DIFERÈNCIA ENTRE L'STARBUCKS I EL GUGGENHEIM?’

Text: Manel Ollé   Fotografia: Martí Gallén

Quim Monzó (1952) ja fa més de trenta anys que va construir sense pressa i amb rigor una obra d'una solidesa perdurable. Va començar a escriure enmig d'una societat literària amb tendències gregàries, però ell ha anat sempre a la seva. I ha acabat modificant el panorama. Evidentment, mai no falten els quatre exquisits que –sense llegir-lo– el tenen per un escriptor menor. Volen celles corrugades que els facin sentir savis. Quan justament entre les virtuts més destacables de l'escriptura de Quim Monzó hi ha una generositat que no estalvia al lector ni un gram de plaer ni de saber. En la seva literatura sempre hi ha més reflexió, més densitat moral, més intenció crítica i més capacitat de transformar el lector que no sembla a simple vista. Rere l'humor de Monzó hi ha una pulsio tràgica, i rere l'aparent transparència de la seva escriptura s'hi amaga un treball minuciós de matisos, d'ombres i d'efectes calculats. Si hi afegim l'exigència amb què valora, descarta i treballa les frases, els arguments i els més mínims detalls, començarem a apropar-nos a la mesura del seu talent.

Quim Monzó practica una literatura on el treball formal no condueix al joc gratuït sinó a laberints domèstics sense sortida. Escriu de coses tan concretes i immediates que podrien induir-nos a pensar que escriu sobre la societat actual, sobre Barcelona, sobre la mort o sobre l'amor, quan seria potser més precís dir que escriu a partir d'aquests materials. Fins i tot quan fa periodisme, el territori en què s'inscriu l'escriptura de Monzó és el de la fractura que s'obre entre els discursos i els fets: l'àmbit de la impostura i de la ficció. A diferència de tant d'escriptor que amb el pas dels anys es va convertint en una pàl·lida caricatura de si mateix, Quim Monzó encara ha d'escriure el seu millor llibre: l'instrument de què es serveix cada dia és més esmolat. Fa sis anys li vaig enviar un correu a Robert Coover demanant-li l'opinió sobre l'obra de Quim Monzó. Aquesta va ser la seva resposta: «Quim Monzó és l'escriptor català més divertit i més innovador que conec, i un geni de la narració breu. Tanmateix, malgrat l'enginy i la comicitat, hi ha alguna cosa profundament melancòlica en les seves històries, com si ser divertit, en un univers com el seu, fos una manera de ser valent.»

¿Segueixes l'actualitat de les novetats literàries del país?

No gaire, amb sinceritat. Si hagués de seguir tot allò que es publica cada any, ni amb anys de mil dies no en tindria prou.

¿Compres més a les llibreries o a internet?

Compro molt a llibreries virtuals britàniques i nord-americanes.

¿Quins són els gèneres que llegeixes més?

Bàsicament ficció, sobretot contes. M'agraden molt, els contes. Premsa també en llegeixo molta. Potser massa, però no me'n puc desenganxar.

Sempre t'ha interessat la literatura nord-americana, ¿què t'hi porta i què hi trobes?

Tinc una forma de ser reactiva. No suportó el ramat. Durant molts anys, durant totes les dècades de regnat de la progressia, hi va haver un odi irracional contra tot allò que fos nord-americà. És una estupidesa bastant habitual per part de molta gent que, en principi, semblaria normal i documentada. Tots els clixés que circulen sobre si els americans són molt primaris, innocents, que no tenen història... Pots estar més o menys d'acord amb el govern d'un determinat país, però creure que tota la gent d'aquest determinat país és imbècil és una

mostra descarada de xenofòbia. Ningú no gosaria dir-ho dels habitants de cap altre país del món, però dels americans sí. Amb els americans hi ha barra lliure i pots desbarrar tant com vulguis. Vaig anar a Nova York l'any 1982 amb una beca per estudiar la literatura nord-americana contemporània. Vaig triar d'estudiar aquella literatura perquè, en aquella època, resulta que els americans eren tan dolents i tan perversos (en aquella època aquí tothom era encara trotsquista o maoista), que s'afirmava amb total impunitat que no podien tenir una bona literatura. Alguna cosa es traduïa, però sense la passió amb què la gent llegia, per exemple, la literatura sud-americana. Aquests eren els bons: els pobres països explotats del tercer món. Els nord-americans, en canvi, era impossible que tinguessin una gran literatura, si eren tan males persones. Però només calia llegir-la sense prejudicis per veure que, evidentment, n'hi havia de ben bona. És un tipus de comentari que encara ara trobes no sols en la barra de bar (o en el sofà del *chill out*) sinó també en els weblogs i en les columnes d'opinió. Qualsevol cosa que fan els nord-americans és objecte de gran cagarel·la, i en canvi, al cap de ben pocs anys aquí s'està fent el mateix. Ja ningú no recorda que els mateixos que adopten una actitud determinada pocs anys abans se'n burleven, d'aquesta actitud, i deien que aquí mai no passaria una cosa així. Mira el que ha passat amb el tabac. Recorda quan

ENTREVISTA

aquí s'ho miraven i deien: aquests americans com són..., hi ha restaurants on no deixen fumar!

Benzina és entre altres coses la novel·la d'un europeu a Amèrica del Nord.

Nova York és l'equivalent del que devia ser París a principis del segle XX. A Nova York, als anys vuitanta hi havia un munt d'artistes de mig planeta i una efervescència de galeries d'art que em va semblar ideal per fer-ne l'escenari de la novel·la.

des que li van donar el Nobel ja no queda bé llegir-lo. En fi... El cas és que d'adolescent llegia aquests escriptors, i Adolfo Bioy Casares, i Juan José Arreola, i Augusto Monterroso... Kafka l'havia llegit als catorze anys, en la traducció d'*El procés* de Gabriel Ferrater, i aquella *La metamorfosis* d'Alianza Editorial. A Robert Coover el vaig descobrir a començaments dels vuitanta. Me'n vaig enamorar. I me'n vaig enamorar perquè el tipus d'històries que escrivia obrien maneres noves de narrar. *El hurgón mágico*

¿Fins a quin punt les teves lectures acaben influint en la teva obra?

Tot escriptor es fa una genealogia. Te la fas a partir del moment que vas trobant escriptors que t'apassionen. Els escriptors que jo llegia quan tenia catorze o quinze anys eren Julio Cortázar o García Márquez... Fixa't en García Márquez. Ara està molt de moda malparlar-ne, fins i tot per part de gent que no l'ha llegit o que n'ha llegit simplement les contracobertes. En canvi, fa trenta anys el que tocava era parlar-ne bé, encara que tampoc se l'haguessin llegit, o que només n'haguessin llegit les contracobertes. Poc més o menys

és un llibre fonamental del segle XX. També em va frapar Donald Barthelme, però no el dels primers llibres, sinó el dels últims. *Amateurs*, per exemple, em sembla esplèndid. En vaig traduir alguns contes a *Els Marges*. També va ser als vuitanta –però més tard– quan vaig descobrir Giorgio Manganelli en un llibre que va publicar Anagrama: *Centuria, Cien novelas río*. Són cent novel·les de només una pàgina. És un miracle literari. Te'n puc dir més, de preferits: Dino Buzzati, Italo Calvino, Manuel Puig, Samuel Beckett, Raymond Queneau, Boris Vian... No hi ha cap escriptor que no tingui el seu altar.

¿Amb quina de les *Sis propostes per al nou mil·lenni* d'Italo Calvino et quedaries?

Posats a triar-ne alguna diria: rapidesa, brevetat i exactitud. Sobretot exactitud: no es pot anar amb grans filigranes que no duen enlloc. La filigrana mata. Embolicar-te a fer filigranes et serveix, com a molt, per parlar de les filigranes. Els grans recargolaments no serveixen per descriure altra cosa que el recargolament i la pretensió que maquilla, i prou. Serveixen per anunciar que allò que s'escriu en aquell relat recargolat ha de ser considerat "molt important": i és "molt important" perquè l'escriuen de manera recargolada. Trompetes, ajudeu-me.

La visibilitat també sembla una característica dels teus llibres. Encara que la veu del narrador sempre hi té molt de joc, ¿creus que els teus llibres són adaptables al cinema?

Quan algú ha de fer una adaptació cinematogràfica d'un llibre, hi ha d'entrar a sac i, del llibre, arrencar-ne la pel·lícula per convertir-la en imatges. Malament si només reproduïx literalment el que s'hi diu. Crec que *Davant del rei de Suècia* és una novel·la cinematogràfica, però si algú la volgués dur a la pantalla hauria de mirar com fer-ho perquè tot passa dins del cap del protagonista. El repte és, sempre, fer que la pel·lícula no sigui una simple adaptació de la novel·la, com passa sovint.

S'ha escrit que tant tu com alguns dels escriptors que més admires feu metaficció, relats que alhora que parlen del món friccionen amb altres ficcions i projeccions de l'imaginari col·lectiu contemporani...

No ho sé. Tanta teoria em depassa. El que intento és escriure històries i prou. "Jo pinto i prou", deia aquell, oi?

¿Teoritzes sobre el que fas com a escriptor? ¿Saps on vas a parar quan comences a escriure una cosa?

Si teoritzés no podria escriure ficció. Si en sabés els mecanismes, em destremparia. No vull teoritzar. No en tinc ni la base ni les ganes. Si anés a un psicòleg i acabés sabent massa coses de mi mateix, això seria fatal. Intento saber de mi mateix el mínim necessari per anar vivint sense infarts (almenys de moment). No tinc cap ànsia per explicar-me a mi mateix, per entendre els meus mecanismes mentals. Si ho fes, ¿aleshores de què parlaria en els contes, en els articles, en les novel·les? Escric per explicar-me a mi mateix sense parar-hi gaire atenció.

¿Subscrius l'afirmació que la literatura és una forma irreductible de dir i de saber coses que només és poden formular a través de la literatura?

Del tot. L'ambigüïtat de la literatura –que és només paraula– no la supera RES.

Hi ha qui diu que en la teva literatura això no hi és gaire, que hi ha diversió i ofici, però no hi ha gruix moral o intel·lectual. Hi ha qui et llegeix com un autor enginyós i divertit, però en el fons banal.

Hi ha un tipus de lector (o de receptor) que és capaç de captar allò que és evident i prou: el primer nivell. Això passa en literatura, en periodisme, en cinema, en televisió... Si aquest primer nivell és molt simple, decideix que tot plegat és simple. Però és incapaç de veure-hi més enllà: no hi sap veure els nivells dos, tres, quatre... Però això és problema seu, no pas del llibre, de l'article, de la pel·lícula... És el típic lector de *best-seller*: necessita que aquest primer nivell –obvi, evident– estigui carregat de pretensions, d'una certa fabulació històrica, d'alta cultura *prêt-à-porter*. Aquesta mena de lector o de ressenyador, que es queda en el primer nivell i prou, quan hi troba tot aquest embolcall (aquest sí que realment banal) s'escorre de gust i considera que està davant d'una mostra d'*alta literatura*.

6 No vull teoritzar, ni en tinc ganes. El que intento és escriure històries i res més. "Jo pinto i prou", que deia aquell, oi? 9

Segons això, ¿no resultarà al final que el culturalisme que vol farcir la literatura d'idees, de dades i de gruix intel·lectual es troba molt a prop d'aquests mecanismes primaris del *best-seller* que descrius?

I tant que sí! Podem parlar d'un tipus de *best-seller* potser una mica més pretensios i més hàbil. És la mena de llibre que sembla que permet saber moltes coses sobre, per exemple, el cristianisme al segle catorze. Tot això ho dona molt mastegat, perquè el lector ja ho trobi a la façana i no hagi de dedicar-hi la neurona que li rebota dins del crani. Va haver-hi un moment (als anys seixanta i setanta) que l'obligació era fer literatura que parlés de la lluita de classes, de la qüestió nacional, de la lluita de la dona... Si una novel·la complia tots aquest requisits progressistes, se la considerava una gran novel·la. Encara que, de fet, fos una absoluta mediocritat. Ara tot això ja no hi és –els mandarins ja no són marxistes, sinó conservadors o mitòmans–, però han aparegut uns altres requisits. Es tracta sempre de fer novel·les de recepta.

¿Et veus escrivint una novel·la històrica?

No m'hi veig. No sé què em veig fent. Ara bé, fer-ne una gran paròdia seria molt divertit. A Robert Coover sí que el veig fent "novel·la històrica" des d'aquesta perspectiva paròdica...

¿Què és el que li interessa a la gent dels escriptors?

Em posa malalt la mistificació de la vida literària. Resulta que Miquel Bauçà es mor, d'aquella manera que es va morir,

ENTREVISTA

i molta gent que en sa vida no s'havia interessat en llegir-lo, de cop el glorifica i el converteix en *el gran escriptor*. Miquel Bauçà era un grandíssim escriptor, ja en vida, abans de morir d'aquella manera que va morir. La manera de morir no té res a veure amb la seva qualitat literària. Però hi ha molt de cretí que el que busca en la literatura és l'aura que envolta l'escriptor, i poca cosa més. És a dir: l'escriptor tuberculós, a unes golfes de París, esputant sang... Oh, quin gran escriptor! I, si se suïcida, millor. O com a mínim que l'enxampi una guerra civil a Fuentevaqueros i que el fotin davant d'una paret i l'afu-sellin. Hi ha molt poca gent a qui de debò li interessi la literatura i prou, sense la càrrega ideològica o mitificadora. El que generalment interessa és tota aquesta cosa: l'aura que l'envolta.

6 Em posa malalt la mistificació de la vida literària. Hi ha molt poca gent a qui de debò li interessi la literatura i prou 9

¿On situes la ficció literària en relació a altres formes de ficció?

Ja no hi ha dubtes que la literatura ha quedat desplaçada als marges de la ficció. Era claríssim ja fa vint anys, i ara encara ho és més. La televisió està oferint ara unes obres de ficció extraordinàriament potents. Hi ha haver un moment importantíssim (¿a principis dels noranta?), quan David Lynch va fer *Twin Peaks*. Aquella sèrie (i el que aquella gosadia significava) trenca amb tot el que en televisió s'havia fet fins aquell moment. I això fa que neixin cinquanta mil models nous i trencadors, diferenciats. La televisió viu un gran moment. Hi ha sèries nord-americanes per treure's el barret: des de *House* o *Els Soprano* a *Lost*. Cada dia veig com el meu fill baixa d'internet els capítols que dos dies abans han emès als Estats Units. Jo, com que no tinc temps de veure televisió cada dia, el que faig es comprar-me'n els packs de tant en tant i fer-hi immersions: cinc temporades de *Els Soprano* en quinze dies. Estem parlant de ficció amb majúscules. Fa riure que els savis segueixin posant com a exemple a seguir les novel·les del XIX. Els balzacs i els stendahls d'ara són els que estan fent tota aquesta gran ficció televisiva, americana i no americana. En literatura, els que fem relats (siguin llargs o curts) som a la perifèria de tota aquesta centralitat, que ja no està ni tan sols en mans del cinema. Ara és la televisió, i la televisió (tal com l'entenem ara) ja tampoc no serà central d'aquí a quatre dies, perquè s'haurà fos amb internet. I no hi sabrem veure que siguin dues coses diferents, i això obrirà camins insospitats. Ara, quin gust continuar escrivint, tot sol, a la perifèria de tot aquest bullit, sense cap compromís amb res ni amb ningú.

¿Et serveixes de recursos del llenguatge audiovisual per muntar o enquadrar els teus relats?

Abans de tenir ordinador feia tot sovint un muntatge que consistia a retallar els paràgrafs de la primera versió que escrivia a raig i anar-los resituant en un ordre diferent, com si estigués muntant una pel·lícula. És evident que la manera de narrar amb la paraula ha quedat alterada des de l'aparició del cinema. La manera de muntar les novel·les que tenia Huxley o, més tard, Vargas Llosa en alguns llibres, arriba perquè ja hi ha cinema. I la gent que va començar a escriure havent mamat televisió, escriu al seu torn d'una forma diferent. Els anuncis i els videoclips influeixen: és la rapidesa enfront dels cinc-cents fulls. De vegades hi ha novel·les de set-cents fulls que amb cent-cinquanta n'haurien tingut ben bé prou. Retallar és un exercici literari de primera. Quan vaig haver escrit *Davant del Rei de Suècia*, vaig decidir retallar tot allò que no fos estrictament imprescindible i de cent-vuitanta pàgines en va passar a tenir cent. Va ser excitant.

¿Tens previst escriure més novel·les?

No tinc mai res previst. ¿Jo què sé faré demà? He escrit tres novel·les –al marge de *L'udol del griso al caire de les clavegueres*, que no he reeditat mai–, que són *Benzina*, *La magnitud de la tragèdia* i *Davant del Rei de Suècia*. Ara em dedico molt a fer premsa. M'agrada això de treure punta a una notícia, de donar estructura de relat a un article. O a l'inrevés: escriure contes amb elements d'article. En els contes que tinc ara escrits en una carpeta hi ha moltes coses que venen de la premsa. ¿Escriure novel·la? Potser sí. No ho sé. El ritme de vida ha de ser diferent. Quan vaig escriure *Benzina* no tenia telèfon a casa, vivia en una ciutat llunyana. I per tot això en quinze dies ja en vaig tenir feta la primera redacció. Però, a mesura que a la vida hi ha més i més coses que t'interessen, la situació es complica. El que és clar és que, un cop hagi decidit publicar aquests contes, l'altra idea que treballa fa pinta d'acabar sent més llarga, una mena de relat de no-ficció amb ficció, si és que es pot entendre això.

El compromís setmanal dels articles no és gaire compatible amb la concentració extrema i continuada que demana una novel·la...

Si poses el cervell en els articles, i intentes no fer simples digressions sobre política, el temps que hi dediquis no el dedicaràs a escriure narrativa. Però si em possessin una pistola al pit i hagués de triar entre articulisme i narrativa no sabria què fer. Afortunadament ningú no et posa cap pistola al pit i pots anar alternant una cosa i l'altra sense cap pressa.

¿És vocacional o una manera de guanyar-te la vida la dedicació intensa a l'articulisme?

Vaig començar escrivint articles, al *Tele/Exprés*, fent cròniques d'un viatge a Vietnam en l'època que hi havia guerra. Després vaig fer columnes a l'*Ajoblanco*. Sempre he escrit

articulisme i narrativa. Jo estava enamorat dels articles de Joan de Sagarra al *Tele/eXprés*, i dels reportatges de Tom Wolfe, i dels articles de Vázquez Montalbán (també al *Tele/eXprés*) quan no li deixaven escriure de política i havia d'escriure de la Costa Brava. M'encantaven els de Juan Marsé al *Por Favor*. Encara avui els articles de Sagarra són l'alegria del diumenge. L'Espinàs és també un grandíssim articulista. També m'agrada molt Xavier Montanyà. Ara el veig a Vilaweb o al suplement *Cultura/s* de *La Vanguardia*. És molt bo. Conservo columnes seves de quan escrivia a *El Noticiero Universal*. A partir de llegir Joan de Sagarra, de jove, net, vaig sentir curiositat per llegir el seu pare... I vaig quedar glaçat. Quina llengua! Ara hi ha a *The Independent* un tipus que m'agrada, Miles Kington, i un altre que escriu a *The Guardian* i que es diu Guy Browning. Té un llibre d'articles traduït al català. És bo, bo. I, molts anys abans, va ser tot un descobriment veure que hi havia un Manganelli columnista, amb uns articles de premsa dels anys seixanta d'una gran qualitat, i incorrectíssims. I ja que parlem d'Itàlia, hi ha també Fruttero & Lucentini. Més ben dit: hi havia, perquè un d'ells va morir. A l'època que Umberto Bossi deia que volia proclamar la independència de la Padània, Fruttero & Lucentini van anar a fer-ne les cròniques, talment com si de debò fos una guerra d'independència.

¿T'agradaria escriure els articles en català?

El bilingüisme és un càstig. Ho va dir Josep Pla; això o alguna cosa semblant.

¿Creus que l'entorn social, polític i institucional són un fre que fa la literatura catalana no sigui visible?

Baltasar Porcel ho ha explicat moltes vegades en els seus articles. Vas a una llibreria i el tant per cent de llibres catalans és irrisori. A partir d'aquí ja m'explicaràs què.

¿Què faria aquest entorn una mica menys inhòspit i més habitable per a la literatura catalana?

Sincerament, no hi veig cap solució. Quan érem innocents, a principis dels anys vuitanta, quan Franco feia pocs anys que havia mort, pensàvem que s'havia d'eixamplar la base i sortir de l'elitisme: ens calien revistes d'humor, cançons disco, revistes del cor, pornografia en català... Tot allò de la piràmide de l'alta i la baixa cultura. *Madame se meurt*, escrivia Gabriel Ferrater. Al seu últim llibre, Patricia Gabancho explica que la franja baixa, la cultura popular (realment popular i no folklòrica), ja no existeix en català. I això és la mort. Això du a la fossilització, a convertir la cultura catalana en una cosa residual, minoritària, occitanitzada, irlanditzada... És la desconnexió final.

ENTREVISTA

En alguns articles has parlat de l'holograma de país, d'un diorama de símbols, disfresses i cartó-pedra, substitutori del país que vivim i patim...

Som en la pura farsa. No hi ha cap partit que no estigui fent teatre per aconseguir aquells que han de continuar donant-los els vots. A la llengua catalana se li dóna importància simbòlica (cada cop menys, fixem-nos-hi), però els polítics (de tots els partits, sense excloure'n cap) hi renuncien sempre que els convé. És una antiga bandera que de tant en tant han d'amagar, perquè una part creixent de la població odia, i quan s'hi juguen els vots no val a badar.

¿En parles gaire, d'aquestes coses, en els teus llibres de ficció?

Segons com, la novel·la *Davant del Rei de Suècia* és una al·legoria de la Catalunya actual, una al·legoria de derrota: l'edifici s'ha omplert de gent que no coneixies i ets tu qui s'ha d'adaptar a la seva alçada i a la seva manera de fer, no pas ells.

Bernardo Atxaga ha ingressat recentment a la Academia de la Lengua Vasca, la Euskaltzaindia, ¿no hi hauria d'haver els escriptors actuals de referència a la secció filològica de Institut d'Estudis Catalans o a l'Acadèmia de les Bones Lletres?

Al País Basc o a Espanya és així com dius. Aquí, aquestes institucions em semblen tan allunyades del carrer que jo mateix no tinc clar què són ni com funcionen. Fa més d'una dècada van treure la primera edició del diccionari. Al·leluia. Ara n'acaben de treure la segona. Tant de gust. Una vegada vaig anar a l'Institut amb Empar Moliner, per fer-hi un programa de ràdio. No hi havia estat mai. Vam fer el tafaner pels racons i, entre diverses altres coses, vam obrir les tapadores dels quadres d'interruptors de l'Institut. Les indicacions estan totes retolades –amb Dymo, crec recordar– en castellà. Ni tan sols dins la bombolla és possible el somni.

¿Et tempta la possibilitat de tornar a fer televisió?

Vaig fer televisió només un any, a *Persones humanes*, amb Miquel Calçada. Van ser cinquanta-dues setmanes. I prou. M'ho vaig passar bé, perquè era una idea correcta. Després, durant anys em queixava que en català no hi havia humor corrosiu de debò, però ara ja no puc dir-ho, perquè hi ha tota aquesta tropa de Toni Soler i companyia, que fan *Polònia* a TV3 i *Minoria absoluta* a Rac1. Em trec el barret. En un terreny tan aparentment suat com la paròdia política i social fan programes esplèndids. *Minoria absoluta* és addictiu. Són molt bons.

Hi ha qui diu que en la teva obra no intentes reflectir el país, que en molts relats no situes les coses en entorns concrets.

I és veritat. Sempre he tingut fòbia a l'ús "patillero" dels detalls locals. Quan vaig traduir Hemingway (aquell llibre que es diu *El sol també s'aixeca*) vaig quedar parat de la quantitat de pinzellades forçadament pintoresques que l'autor col·locava sobre Pamplona, i les frases en un castellà erroni posades en boca de pamplonesos, per satisfer les ànsies de *best-seller*, de falsa alta cultura dels lectors. Em passa el mateix amb molts escriptors francesos que s'omplen la boca (o se l'omplien) de referències a la Rambla i al Barri Xino, per donar-hi color exòtic. No veig per què he de dir que les coses passen al carrer Jovellanos o al carrer Rocafort, si no és necessari donar aquesta informació. Tendeixo a eliminar tot això perquè em sembla prescindible. En canvi, si he d'escriure cròniques de Barcelona a partir de viure set dies com si fos un turista en la meua ciutat, aleshores sí que en donaré tots els detalls. Però en els relats, si no cal ¿per què fer-ho?

¿Escrius els relats a partir dels arguments o dels personatges?

Més dels personatges que dels arguments, o de les situacions.

En la teva literatura sempre s'hi veu un grau de projecció autobiogràfica. ¿T'has plantejat mai fer alguna cosa més purament memorialística?

Em sembla el que escriguí passarà sempre pel sedàs de la ficció. Els relats que ara escric arrenquen de detalls concrets de la meua vida, però ¿no ha estat sempre així? Els contes que tinc ara en una carpeta, esperant que em decideixi a publicar-los, neixen de tots aquests últims anys en què he viscut la davallada final dels meus pares, i és evident que estan plens de referències que no hauria pogut escriure quinze anys abans. Fa quinze anys no hauria sabut gaire què dir-te de l'Hospital Clínic, de la Vall d'Hebron... Ara et puc parlar d'un munt d'hospitals de Barcelona amb tants de detalls com vulguis, perquè m'hi he passat vuit anys.

Alguns dels teus relats han aparegut amb il·lustracions de Robert Llimós, Perico Pastor o Ramon Enrich, que són pintors més aviat figuratius. També parlaves d'art a *Benzina* i en alguns articles. ¿T'interessa ara el món de l'art?

No el segueixo amb tanta devoció com abans. Vaig a exposicions, però no amb la constància de fa dècades. Vaig estudiar a l'Escola Massana. I hi ha un detall de l'art modern que m'interessa especialment. Des de l'impressionisme, quan la realitat comença a ser desfigurada (o servida no amb la fidelitat d'abans), com més s'avança, com més l'art s'allunya de ser una mera reproducció realista, més necessitat té el pintor de justificar què està fent. Em diverteix molt, aquesta necessitat de justificar-ho. Si no ho fessin, molta gent es quedaria tan sols amb allò que dèiem abans de la façana o el primer nivell. I arribem al cas de molts pintors que han hagut d'escriure llibres per defensar perquè pinten com pinten, i per què els seus quadres són tan bons. És una aberració: ja ho decidirà el públic, si són tan bons...! Hi ha un llibre molt bo de Tom Wolfe —de l'època que encara no feia novel·les— que és diu *La paraula pintada, The painted word*. Hi parla d'un futur en què, en els museus, el que hi haurà penjat seran els textos teòrics, dels crítics. I, en petit, al costat, reproducció del quadre en qüestió: per saber a què es referia el gran creador, aquell que va ser capaç d'explicar quin sentit tenia tot allò. Quan el llibre es va publicar el van considerar reaccionari. ¿On s'és vist criticar els dogmes de l'art progressista? Però ara hem vist que tot és un negoci més o menys intel·ligent. L'art i les salsitxes, l'ecologia i el consum cultural. ¿Hi ha tanta diferència entre l'Starbucks i el Guggenheim? Tots dos van obrint franquícies, perquè els cosmopolites tinguin a l'abast guetos nets on prendre cafès (en el primer cas) i on fer veure que l'art els interessa tant (en el segon).

¿Influeix en la teva escriptura la teva formació i experiència com a dissenyador gràfic?

En els primers llibres hi havia molta obsessió a descriure i detallar els colors. Gairebé hauria pogut posar-hi: «El sol s'ele-

vava sobre un cel Pantone 635 C». Una altra cosa que vé clarament d'aquesta formació plàstica és la tendència a escriure avançant ràpidament, sense polir res, i sols entrar a matisar i a polir quan tot està ben encaixat. Escric a raig, sense preocupar-me gaire de comes ni d'accents, fins que la història

6 A la llengua catalana se li dona una importància simbòlica, però els polítics hi renuncien sempre que els convé 9

queda definida. Hi veig molta semblança amb el procés de dibuixar. Primer has d'encaixar ben encaixat allò que dibuixes, sigui un sofà o una cara, perquè si comences a acabar detall per detall, quan arribes a l'altra banda del sofà o de la cara, pots trobar-te que et quedi fora del quadre, o que no hakis establert bé les relacions entre totes les parts, i tot plegat no tingui cap ni peus.

¿Quin paper hi juguen les traduccions en la teva obra?

A principis dels vuitanta vaig començar a traduir perquè necessitava diners. Però el que paguen els editors és una misèria. La traducció literària es paga pitjor que la traducció tècnica. Si els traductors literaris van tan mal pagats, malament aniran les traduccions, perquè els bons es dedicaran a una altra cosa. Quan vaig començar a tenir els ingressos que necessitava amb altres feines, vaig decidir traduir només els autors que m'agradaven, com ara Truman Capote. Últimament he traduït coses de teatre. Perquè m'ho han demanat amics, més que per cap altra cosa. A més, el teatre és diàleg, i m'agrada molt traduir diàlegs, i fer que la gent parli un català no impostat ni putrefacte.

¿Ha canviat gaire el model de català literari en aquestes últimes dècades?

Sobretot a partir dels anys vuitanta, quan apareixen mitjans de comunicació massius en català: ràdio, televisió, diaris.

¿T'han plantejat mai de tornar a fer alguna incursió en el teatre, com las que vas fer a mitjan dels vuitanta, amb *El Tango de Don Joan*, amb Jérôme Savary?

Per treballar amb més gent, en equip, has de tenir un caràcter molt dur, has de ser una mica dèspota i no escoltar gaire els altres. Si no ets així, acabes cedint i participant en coses on no t'hi reconeixes.

¿Encara t'atribueixen la paternitat de cada nou jove contista que publica un llibre en català?

Durant els anys 80 i 90 gairebé de cada escriptor jove que sortia deien que era fill meu. Era com si al món no hi hagués mil escriptors al món capaços d'influenciar els cent mil escriptors que hi deu haver en aquest país. ■